

КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ SELF-ALIENATION / САМОВІДЧУЖЕННЯ В АНГЛОМОВНОМУ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

аспірант **Володимир Хома**

Україна, Івано-Франківськ,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/31012020/6908

ARTICLE INFO

Received: 25 November 2019

Accepted: 14 January 2020

Published: 31 January 2020

KEYWORDS

conceptual metaphor,
SELF-ALIENATION concept,
conceptual metaphor model,
source domain,
target domain,
science fiction.

ABSTRACT

The article deals with the investigation of conceptual metaphors as a means of realizing SELF-ALIENATION concept in the English science fiction. The study is based on the conceptual metaphor theory which states that metaphors incorporate thought, language and speech (Lakoff & Johnson, 2003). Conceptual metaphor modelling appears to be productive to analyze the structure of metaphors, since it is based on the interrelation between source and target domains and their mapping. SELF-ALIENATION concept is characterized by the range of conceptual metaphor models, among which SELF IS CONTAINER, SELF IS DISCLOSURE, SELF IS LIQUID and SELF IS DIGITAL UNIT are most frequently used in the English science fiction. SELF IS CONTAINER model is represented by the lexemes 'personality', 'body', 'identity' and 'individuality' which best represent the essence of the SELF-ALIENATION concept revealing implicit author's intentions.

Citation: Володимир Хома. (2020) Kontseptualna Metafora yak Zasib Realizatsii Kontseptu Self-Alienation / Samovidchuzhennia v Anhlo movnomu Naukovo-Fantastichnomu Dyskursi. *World Science*. 1(53), Vol.3. doi: 10.31435/rsglobal_ws/31012020/6908

Copyright: © 2020 **Володимир Хома**. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. У когнітивній лінгвістиці кінця XX – початку XXI століття спостерігаємо зацікавленість мовознавців дослідженням метафори з позицій когнітивно-дискурсивної парадигми, у рамках якої її розглядають як «складне поліфункціональне явище у логіко-філософському, семіотичному, семантичному, стилістичному та ономаціологічному аспектах (Н. Арутюнова (1999), М. Блек (1990), Е. Кассіер (1990), Дж. Міллер (1990), А. Річардс (1990), В. Телія (1988), Х. Ортега-і-Гассет (1990), Р. Якобсон (1990))» (Хорошун, 2010: 222). Метафора як складний когнітивний механізм не обмежується лише пізнанням та мовленням, вона передає сприйняття людиною всього, що її оточує. Метафора породжується мисленням і генерує нові поняття, які відображають набутий людиною досвід і повсякденну реальність. Метафора є процесом, за допомогою якого ми сприймаємо абстрактні поняття і оперуємо ними як дискретними сутностями, послуговуючись нашим фізичним досвідом відповідно до культурних традицій того суспільства, в якому ми живемо (Tendahl, 2008: 240-241). Оскільки метафора дає можливість творити нову реальність, її вивчають як «основну ментальну одиницю, спосіб пізнання, категоризації та концептуалізації світу» (Ерліхман & Дубіна, 2017: 11).

Серед існуючих теорій метафори найбільш поширеною на сьогодні є теорія концептуальної метафори, розроблена Дж. Лакоффом та М. Джонсоном (Lakoff & Johnson, 2003), згідно з якою метафора є когнітивним явищем, особливість якого полягає у розумінні та переживанні сутності одного виду термінами сутності іншого виду (Tendahl & Gibbs, 2008: 27). За твердженням творців теорії, повсякденне життя наскрізь пронизане метафорою, і не тільки в мові, а й у думці та дії; і

тому природа нашої звичайної концептуальної системи, за допомогою якої ми думаємо і діємо, є принципово метафоричною (Lakoff & Johnson, 2003: 4). Крім того, дослідження Дж. Лакоффа показали, що метафора є, перш за все, структурою, яка допомагає нам розуміти складні абстрактні поняття за допомогою більш конкретних концептів із простішою структурою (Cognitive linguistics: basic readings, 2006: 232). Оскільки метафора є ментальним конструктом, який формується у результаті творчих зусиль індивіда, для її створення не існує інструкцій, немає довідників для визначення того, що вона означає або про що повідомляє (Davidson, 1978: 31). Іншими словами, метафора є продуктом щоденної людської діяльності й основним засобом нашої концептуальної системи, за допомогою якого ми розуміємо і сприймаємо один тип об'єктів у термінах об'єктів іншого типу (Ченки, 1996: 70; Лисенко, 2017: 24).

Творення концептуальних метафор відбувається незалежно від мови на основі сформованих понять людини і є частиною її понятійної системи, а мова та мовлення слугують основною формою реалізації метафор. Концептуальні метафори базуються на первинних метафорах, які виникають спонтанно й ґрунтуються на реальному досвіді індивіда (Малашняк, 2014: 93), а єдиним джерелом, що забезпечує нам розуміння цих метафор, є мовні знаки та мовлення. Вивчення структури метафори здійснюється за допомогою методу метафоричного моделювання. Метафоричні моделі як теоретичні конструкти стають для дослідника аналогами концептуальних метафор як проєкції між концептуальними сферами (Кульчицкая, 2013: 122), тобто метафорична модель ґрунтується на поєднанні двох доменів: вихідного (або корелятивного) і цільового (або референтного), між якими існує емпіричний взаємозв'язок, що виражається у відображенні (або мапуванні) вихідного концепту на цільовий. Таке мапування не є випадковим, воно базується на тілесному та повсякденному досвіді, а також на знаннях (Lakoff, 1993: 245; Lakoff, 1990: 276-278).

Таким чином, концептуальну метафору трактуємо як ментальну композицію, яка формується в результаті пізнавально-підприємливої, інтелектуальної та мовленнєвої діяльності людини, позначає непередметні сутності та відображає індивідуальне бачення цих сутностей і певною мірою будується на основі концептуальних уявлень або частково співпадає з концептуальними уявленнями про непередметні сутності (Ємець, 2001: 46).

Результати дослідження. В основі теорії концептуальної метафори знаходиться дослідження й аналіз концепту, що експлікується цілим рядом мовних засобів, які відображають дійсність у художньому творі. Потрапляючи у художній текст, концепт опиняється у художній картині світу, а саме у просторі ідіостилу письменника, наповнюється його асоціаціями, емоціями, думками, умовиводами, набуває естетичної специфіки й містить образні засоби вираження (Хома, 2019: 143). Звідси, художній концепт трактується як «складне ментальне утворення», «універсальний художній досвід», який формує «нові художні смисли» (Миллер, 2000: 41-42); одиниця свідомості поета чи письменника, що отримує свою репрезентацію в художньому творі чи сукупності творів і виражає індивідуально-авторське осмислення предметів та явищ (Беспалова, 2002: 6) у поетичній картині світу автора. Як зауважує Я. Бистров, саме у художньому творі концепт отримує статус художнього і на рівні смислу закладає основу ідіоконцептосфери автора (Бистров, 2011: 132), яка матеріалізується в художньому тексті та характеризується естетичною специфікою й образними засобами вираження, зумовленими індивідуальним задумом письменника.

На початку ХХІ століття проблема відчуження стає одним із центральних об'єктів філософського осмислення буття і виходить за рамки суто філософської чи соціальної категорії. Незважаючи на те, що феномен самовідчуження отримує відображення у багатьох сферах життя людини, концепт *SELF-ALIENATION* / *САМОВІДЧУЖЕННЯ*, за допомогою якого реалізовується даний феномен, продовжує залишатися одним із найбільш малодосліджених концептів у англomовному художньому дискурсі. На нашу думку, феномен самовідчуження отримав найбільш яскраве вираження саме у контексті науково-фантастичної літератури, тому прозові твори англomовного науково-фантастичного дискурсу ХХ-ХХІ століть і складають емпіричний матеріал нашого дослідження.

Як бачимо з імені концепту *SELF-ALIENATION* / *САМОВІДЧУЖЕННЯ*, лексема *self* виступає одним із конститутивних його вербалізаторів; відтак, вона складатиме об'єкт нашого дослідження. У рамках даної розвідки ми зосередили нашу увагу на концептуальних метафорах, цільовим доменом яких є *SELF*, в основі якого лежить персоніфікація – загальна категорія, що охоплює велику кількість метафор, кожна з яких вибирає різні аспекти людини чи шляхи

сприйняття людини. Спільною рисою, на основі якої їх групують у категорію персоніфікації, є те, що усі вони дозволяють нам розуміти феномени у світі крізь призму людини, тобто ми розуміємо ці феномени на основі наших мотивацій, цілей, дій і характеристик. Розгляд чогось абстрактного, на основі людських особливостей, дає унікальну силу тлумачення цього поняття так, щоб його зрозуміли більшість людей (Lakoff & Johnson, 2003: 35).

В англомовному науково-фантастичному дискурсі цільовий домен SELF експлікується за допомогою таких основних лексем, як *'personality'* (особа, особистість), *'body'* (тіло), *'identity'* (особистість), *'individuality'* (індивідуальність, особа). Вихідний домен може мати різноманітне найменування, проте спільним для них усіх є те, що за його допомогою у контексті науково-фантастичних творів висвітлюється феномен самовідчуження.

Таким чином, при аналізі текстів англомовного науково-фантастичного дискурсу, можна виокремити низку метафоричних моделей, найпоширенішою з яких є **SELF IS CONTAINER** (33 % від загальної кількості), у якій вихідний домен CONTAINER (ВМІСТИЛИЩЕ) проектується на цільовий домен SELF.

Так, дана модель зображає *self* як:

1) вмістилище, у яке потрапляють у різний спосіб:

- *"The little boy had taken an immediate liking to it. By the time I revealed Palatial to him, I had become very comfortable in the princess's slippers. I could have **slipped into the personality** of any of the palace's protagonists, but I felt a loyalty to my flaxen-haired sister."* (Reynolds, 2008: 96) – прослизнути в особистість;

- *"The machinery was a face, looking out at me through the glass of a helmet. It was not human, but I could tell that it had been human, a long time ago. It was as if a face had been carved in a cliff and then subjected to aeons of weather, until the features were no more than residual traces. The eyes alone were ten metres across; the face ten times as wide. The mouth was a dark and immobile crevasse in the granite texture of the creature's grey-tinged flesh. The nose, the ears, were no more than worn-away mounds on the side of a hill. The head swelled at the neck and **vanished into a huge body** concealed by the connecting ring around the base of the domed helmet."* (Reynolds, 2008: 51) – зникнути у тілі;

- *"I sink down into my body as into a swamp, fenland, where only I know the footing. Treacherous ground, my own territory. I become the earth I set my ear against, for rumours of the future."* (Atwood, 1985: 84) – зануритися у тіло;

- *"The chances are one in four, we learned that at the Centre. The air got too full, once, of chemicals, rays, radiation, the water swarmed with toxic molecules, all of that takes years to clean up, and meanwhile they **creep into your body**, camp out in your fatty cells."* (Atwood, 1985: 129) – заповзати у тіло;

- *"A good officer; after Tung, probably his best. What would he not give to **dive into** that lithe body and lose himself now? Too late, he'd lost his option."* (Bujold, 1989: 12) – зануритися у тіло;

2) вмістилище, у якому відбуваються процеси:

- *"You will continue to breathe, and **blood will continue to flow through your body**, but you will remain fixed in position."* (Reynolds, 2008: 294-295) – протікати у тілі;

- *"I hope we did the right thing," I said, staring at the spectacle with a feeling somewhere between horror and exhilaration. 'Is it killing him, or taking him away to make him better?'*

*'It could be incorporating his material into itself, or **digesting** his memories and personality.'* Her hand closed around mine. 'There was nothing else we could do for him, Champion. He was already dead. This was his last, best chance.'" (Reynolds, 2008: 266) – «пережовувати» особистість;

- *"You have no cause to. I would put that weapon away, if I were you. My intelligence is **distributed throughout my body**, so it would take more than one shot to kill me."* (Reynolds, 2008: 39) – розподіляти(ся) по тілу;

- *"As the **antidote coursed through Cainen's body**, Sagan learned of a brewing war against humanity, and a blueprint for the subjugation and eradication of her entire species."* (Scalzi, 2006: 27) – розтікатися по тілу;

- *"She reached out her hand, all the while staring into my face, and placed it on my cheek. I could feel a **trembling go all through her body**, but she kept her hand where it was, and I could see again tears appearing in her eyes."* (Ishiguro, 2005: 266) – пробігати по тілу;

- "My first womb was a test tube, my amniotic fluid liquid nitrogen. **I was nurtured in a stranger's body.** The service bought and paid for, I assume." (Freedman, 1973: 176) – нуртувати у тілі;

- "He heard a scream of pain and realized it was his own. Hot searing **agony flashed through his body.**" (Bova, 1978: 29) – промаїнувати по тілу;

- "'Look at me," Bahjat said to Leo. "I am perspiring also, just as you are. **Flames of pain are shooting through my body.** I feel weak...just as you do!"' (Bova, 1978: 388) – вириватися з тіла;

- "'How long did I sleep?" Bahjat asked. Her throat felt raw and dry. **Tendrils of fire laced through her body.**" (Bova, 1978: 408) – прохопитися у тілі;

- "The fusion sound drowned the whole space with its volume, stuffed its way into ears and made the translucent wall panels thrum visibly on the beat. I could feel it **vibrate in my body cavities** like bombing." (Morgan, 2005: 166) – вібрувати у тілі;

3) **вмістилице, з якого вибираються:**

- "The scent from the garden **risks like heat from a body**, there must be night-blooming flowers, it's so strong." (Atwood, 1985: 221) – здійснюватися з тіла;

- "The priest turned to the young widow. He had prayed, "Si capax." If possible, for he had jurisdiction only before death. "I am convinced **the soul has not left his body.** This is a valid last sacrament." (Freedman, 1973: 8) – покидати тіло;

- "I had no sense of smell, of course. (I could barely even remember the concept.) But oily **vapors oozing off this body** were easy to see." (Brin, 2002: 317) – сочитися з тіла;

4) **вмістилице, у якому перебувають:**

- "I stand up, in the dark, start to unbutton. Then I hear something, **inside my body.** I've broken, something has cracked, that must be it." (Atwood, 1985: 169) – усередині тіла;

- "The tree was three feet across, a pillar of blackness, but now it was not a thing at all. **In the darkness of its body** I could see shadows of beyond, the tree now merely a gap in the impermeable space around it." (Smith, 1996: 208) – у темряві тіла;

- "The men at the Command Post would haul him off to a locked ward. But no one hauled the old priest off when he spoke of angels and gave the rule of thumb whereby one determined if the **soul still inhabited the host body.**" (Freedman, 1973: 11) – заселяти тіло;

- "It was a strange kind of memory, it didn't seem to **be located** in his mind but **in his body.** His throat recalled the rapid tearing of tissues, saliva disappeared from his mouth." (Freedman, 1973: 105) – дислокувати(ся) у тілі.

5) **вмістилице, яке заповнюють:**

- "'Don't open that,' Selena said. Her mind and **body were filled with** the same illogical terror that characterized her earlier dreams." (Allan, 2017: 264);

- "'Continuity, Professor. That's what it's all about. Even with the new technology to refill élan cells, your clay **body can't be replenished** more than a few times." (Brin, 2002: 192).

Чималий інтерес становлять і концептуальні метафори, у яких вихідним доменом виступає DISCLOSURE (ВИКРИТТЯ). Даний домен у науково-фантастичних творах есплікується за допомогою низки синонімічних лексем, як от 'to reveal', 'to realize', 'to unlock' і 'to disclose'. Також варто наголосити, що у рамках метафоричної моделі SELF IS DISCLOSURE цільовий домен SELF виражається, в основному, лексевою *identity* (особа, особистість).

Метафорична модель **SELF IS DISCLOSURE** (14 % від загальної кількості) зображає *self* як **викриття**:

- "What if, in my eventual effort to apprise the public of some of what had happened, I should inadvertently **reveal the identity** of this unique individual, exposing him to what I had no doubt would be the relentless scrutiny of the world?" (Rorvik, 1978: 19-20);

- "Were I to expose him, he could no doubt take steps to make my part in this project appear less than high-minded. And though he never threatened me – except to say on that one occasion that my **revealing his identity** would be "unforgivable" – I knew enough about him at this point to appreciate fully that he was not a man one might cross uneventfully." (Rorvik, 1978: 73);

- "This is your life, Private. If you choose to proceed, we'll suggest to you the ways we think **will unlock** more of Boutin's memories and **personality.**" (Scalzi, 2006: 183);

- "I fall asleep. This is my way of letting go, of giving up. If I'm Elizabeth's clone, so be it; if my parents are never coming back, so be it; if Van Dyne is about to **reveal my identity**, what can I do to stop him?" (Haddix, 2005: 201);

- *"It was to one of these nurses, Thea Malinowski, that Miss Unknown finally **revealed her identity**."* (Allan, 2017: 255);

- *"It was in the course of the participation in and deflection of aggression, that Elissa's **identity had been disclosed** and the remains of the aggression had been directed onto her."* (Mitchinson, 1995: 86);

- *"During the course of which," Miles observed seriously, "Admiral Naismith's cover as a supposedly independent operator will almost certainly be compromised, his true **identity publicly revealed**."* (Bujold, 1989: 240).

Наведені вище приклади свідчать про те, що найбільш поширеним варіантом вираження даної концептуальної метафори є використання лексеми *'to reveal'*, основним словниковим значенням якої є: *"to make (previously unknown or secret information) known to others"* (видавати (раніше невідому чи приховану інформацію) іншим людям).

Доволі незвичною метафоричною моделлю відображення концепту *SELF-ALIENATION* / *САМОВІДЧУЖЕННЯ* є **SELF IS LIQUID** (5 % від загальної кількості), у рамках якої цільовий домен *SELF* проектується на вихідний домен *LIQUID*, прирівнюючи тіло чи особистість до рідкої субстанції.

Концептуальна метафора *SELF IS LIQUID* зображає *self* як:

1) рідину, яка тече, ллється:

- *"You will continue to breathe, and **blood will continue to flow through your body**, but you will remain fixed in position."* (Reynolds, 2008: 294-295) – кров безперервно циркулює по тілу;

- *"For the sake of six months, or a year, or however long it takes for you to recover fully from your experience ... wouldn't the kind thing be to wait, before you **pour your personality into their heads**? If your plans work as you'd like them to, you have all eternity stretching ahead of you. Nothing has to be rushed now."* (Reynolds, 2008: 437) – особистість може вливатися у голови інших;

- *"Jared felt the sudden snap of reintegration, and felt Jane Sagan's **awareness wash over him**, and felt mildly revolted by it even as other parts of him rejoiced at coming back into a larger sense of being."* (р. 230) – обізнаність омиває когось;

2) рідину, яка випаровується:

- *"I mean that you're dead, Mr. Morris. Your original **body was vaporized** late Tuesday night, in a missile attack that destroyed your home."* (Brin, 2002: 179);

- *"Why haven't they found a body?"*

...

*What **body**? It was vaporized ..."* (Brin, 2002: 204) – тіло може випаруватися.

Цікавою у плані смислового навантаження є метафорична модель **SELF IS DIGITAL UNIT** (5 % від загальної кількості), у якій відбувається перенесення комп'ютерної термінології на тіло людини. У рамках даної моделі тіло виступає як певний механізм, пристрій (наприклад, комп'ютер), призначений для накопичення, зберігання, копіювання і передачі даних.

Концептуальна метафора *SELF IS DIGITAL UNIT* зображає *self* як:

1) пристрій для передачі даних:

- *"And when I've **uploaded my consciousness into your body**, I'll serve as the carrier for the virus. It won't affect me, of course."* (Scalzi, 2006: 303) – свідомість може проникати у тіло;

- *"Jared looked at the lab, his eyes flitting over the console Boutin had brought in to manage the consciousness transfer, and lingering on the second crèche Boutin had brought in, the one in which he would place himself before **sending over his consciousness to Jared's body**, wiping out Jared's existence as if he were simply a placeholder..."* (Scalzi, 2006: 310) – свідомість можна передати іншому тілу;

2) пристрій для копіювання даних:

- *"All right, my generation tends to look down on antique hackers and cybergeezers, many of them still clinging to their vain faith in digital transcendence – a miscarried dream of super-smart machines, **downloaded personalities**, and virtual worlds more real than reality. It's become a joke."* (Brin, 2002: 230) – особистість можна скопіювати;

3) пристрій для накопичення, зберігання даних:

- *"My voice rose in abrupt fury. 'I don't know that. I don't know that Nadia Makita's whole **personality wasn't stored** and then left lying around in New Hok like some unexploded shell nobody wanted.'" (Morgan, 2005: 314) – особистість можна зберігати.*

Висновки. Базуючись на результатах нашого аналізу, доходимо висновку, що концептуальна метафора слугує одним із засобів реалізації комплексних абстрактних концептів, зокрема, концепту *SELF-ALIENATION / САМОВІДЧУЖЕННЯ*. Метафора як складний когнітивний механізм відображає спосіб опису одного явища дійсності через інше і сприяє переконливій репрезентації сприйняття людиною всього, що її оточує. Джерелом, що забезпечує нам розуміння метафор, є мовні знаки та мовлення. Структуру метафори можна проаналізувати на основі метафоричної моделі, яка ґрунтується на поєднанні двох доменів: вихідного (або корелятивного) і цільового (або референтного). Дослідження концептуальної метафори в англомовному науково-фантастичному дискурсі підтверджує, що в основі її створення знаходиться тісний взаємозв'язок між компонентами метафоричного переносу структури *джерела* на структуру *цільі*.

Концепт *SELF-ALIENATION / САМОВІДЧУЖЕННЯ* характеризується рядом метафоричних моделей, серед яких виокремлюються такі, як *SELF IS CONTAINER* (33 %), *SELF IS DISCLOSURE* (14 %), *SELF IS LIQUID* (5 %) і *SELF IS DIGITAL UNIT* (5 %). За частотою вживання у текстах англомовної науково-фантастичної літератури переважає метафорична модель *SELF IS CONTAINER*, цільовий домен якої реалізується за допомогою таких основних лексем, як *'personality', 'body', 'identity', 'individuality'*. Вихідний домен, хоч і отримує різне найменування, яскраво експлікує феномен самовідчуження. Відзначаємо виразну антропоцентричну спрямованість даної метафоричної моделі.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в аналізі концептуальної картини світу англомовних письменників-фантастів з метою визначення когнітивної природи дискурсу і способів структурування авторами художнього сприйняття дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюнова, Н. Д. (1990). Метафора и дискурс. Вступительная статья. Н. Д. Артюнова & М. А. Журина (Ред.), *Теория метафоры*, (Сборник, Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.). (с. 5-32). Москва : Прогресс.
2. Артюнова, Н. Д. (1999). *Язык и мир человека*. Москва : Изд-во "Языки русской культуры".
3. Беспалова, О. Е. (2002). Концептосфера поэзии Н. С. Гумилева в ее лексическом представлении. (Автореф. дис. канд. филол. наук). Санкт-Петербург.
4. Бистров, Я. В. (2011). Моделирование авторской концептосферы: лингвосинергетический аспект (на материале английской лексики), *Вісник Харківського національного ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія»*, № 973, Вип. 68, 130-134. Режим доступу: <http://foreign-languages.karazin.ua/resources/76e9b43255bc6ee1def1271a5e9aed5e.pdf>
5. Блэк, М. (1990). Метафора. Н. Д. Артюнова & М. А. Журина (Ред.), *Теория метафоры*, (Сборник, Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.). (с. 5-32). Москва: Прогресс.
6. Ерліхман, А. & Дубіна, О. (2017). Концептуальна метафора у промовах Гіллари Клінтон. Г. В. Шумицька (Гол. ред.). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, 1(37). 11–13. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла».
7. Ємець, О. (2001). Роль концептуальних метафор у створенні авторської картини світу. О. Лещак (Гол. ред.). *Studia Methodologica*, 9, 45–49. Режим доступу: http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/studia_metod/studia-09.pdf
8. Кассирер, Э. (1990). Сила метафоры. Н. Д. Артюнова & М. А. Журина (Ред.), *Теория метафоры*, (Сборник, Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.). (с. 33-43). Москва: Прогресс.
9. Кульчицкая, Л. В. (2013). Когнитивная метафора – концептуальная метафора – метафорическая модель: онтологический статус понятий. *Личность. Культура. Общество*. (Т. 15. Вып. 1(77), с. 117-124. Режим доступу: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=19096698>
10. Лисенко, О. М. (2017). Метафора як об'єкт наукових студій. *Лінгвістичні дослідження*. (Вип. 45, с. 22–29). Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znphnpu_lingv_2017_45_6
11. Малашияк, М. М. (2014). Динаміка взаємодії цільового та вихідного доменів у межах економічної метафори (на матеріалі трьох тематичних рубрик часопису The Economist), *Мова: класичне – модерне – постмодерне : зб. наук. ст. праць Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія»*. (Вип. 1, с. 92-97). Київ : СІК ГРУПІ УКРАЇНА.
12. Миллер, Дж. (1990). Образы и модели, уподобления и метафоры. Н. Д. Артюнова & М. А. Журина (Ред.), *Теория метафоры*, (Сборник, Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.). (с. 5-32). Москва: Прогресс.
13. Миллер, Л. В. (2000). Художественный концепт как смысловая и эстетическая категория. *Мир русского слова*. (№ 4, с. 39-45). Режим доступа: <http://mirs.ropryal.ru/%d0%bc%d0%b8%d1%80-%d1%80%d1%83%d1%81%d0%ba%d0%be%d0%b3%d0%be-%d1%81%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%b0-2000-%e2%84%96-4/>
14. Ортега-и-Гассет, Х. (1990). Две великие метафоры. Н. Д. Артюнова & М. А. Журина (Ред.), *Теория метафоры*, (Сборник, Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.). (с. 68-81). Москва: Прогресс.
15. Ричардс, А. (1990). Философия риторики. Н. Д. Артюнова & М. А. Журина (Ред.), *Теория метафоры*, (Сборник, Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.). (с. 44-67). Москва: Прогресс.
16. Телия, В. Н. (1988). Вторичная номинация и её виды. *Метафора в языке и тексте*. Москва: Наука.

17. Хома, В. П. (2019). До проблеми концепту у тексті художнього твору. В. Ільницький, А. Душний & І. Зимомря (редактори-упорядники), *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. (Вип. 24, Т. 2, с. 143-147). Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика».
18. Хорошун, О. О. (2010) Концептуальна метафора: актуальні засади дослідження. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. (с. 222-225). Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки.
19. Ченки, А. (1996). Современные когнитивные подходы к семантике: сходства и различия в теориях и целях. *Вопросы языкознания*. (№ 2, с. 68-78). Режим доступа: <http://vja.ruslang.ru/index.php/ru/archive/1996-2/68-78>
20. Якобсон, Р. (1990). Два аспекта языка и два типа афатических нарушений. Н. Д. Арутюнова & М. А. Журина (Ред.), *Теория метафоры*. (Сборник, Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.). (с. 110-132). Москва : Прогресс.
21. *Cognitive linguistics : basic readings* (2006). D. Geeraerts (Ed.). Berlin, New York : Mouton de Gruyter.
22. Davidson, D. (1978). What Metaphors Mean. *Critical Inquiry*, Vol. 5, No. 1, 31-47. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/1342976>
23. Lakoff, G. (1993). The Contemporary Theory of Metaphor. A. Ortony (Ed.), *Metaphor and Thought* (second edition) (pp. 202–251). Cambridge : Cambridge University Press.
24. Lakoff, G. (1990). *Women, fire, and dangerous things*. Chicago and London : University of Chicago Press.
25. Lakoff, G. & Johnson, M. (2003). *Metaphors We Live by*. Chicago : University of Chicago Press.
26. Tendahl, M. & Gibbs Jr., R. W. (2008). Complementary perspectives on metaphor : Cognitive linguistics and relevance theory. *Journal of Pragmatics*, 40, 1823-1864. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2008.02.001>

ІЛЮСТРАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Allan, N. (2017). *The Rift*. London: Titan Books.
2. Atwood, M. (1985). *Handmaid's Tale*. Toronto, Ontario: McClelland and Stewart.
3. Bova, B. (1978). *Colony*. NY: Pocket.
4. Brin, D. (2002). *Kill People*. NY: Tor Books.
5. Bujold, L. (1989). *Brothers in Arms*. Wake Forest: Baen Books.
6. Freedman, N. (1973). *Joshua, The Son of None*. NY: Delacorte Press.
7. Haddix, M. (2005). *Double Identity*. NY: Simon & Schuster Children's Publishing.
8. Ishiguro, K. (2005). *Never Let Me Go*. London: Faber and Faber.
9. Mitchinson, N. (1995). *Solution Three*. NY: The Feminist Press at the City University of New York.
10. Morgan, R. (2005). *Woken Furies*. London: Victor Gollancz.
11. Reynolds, A. (2008). *House of Suns*. London: Victor Gollancz.
12. Rorvik, D. (1978). *Cloning of a Man*. Philadelphia, NY: J. B. Lippincott Company.
13. Scalzi, J. (2006). *The Ghost Brigades*. NY: Tor Books.
14. Smith, M.M. (1996). *Spare*. London: HarperCollins.